GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACŢIUNEA ŞI ADMINISTRAŢIUNEA:
BRAŞOVŬ, piaţa mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe şése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România şi străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ XLIX.

SĔ PRENUMERĂ:
la poşte, la librării şi pe la dd. corespondenţĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. şi timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 53. Joi, 6 (18) Martie. 1886.

Braşovŭ 5 Martie 1886.

Astăḍĭ voimŭ sĕ vorbimŭ érăşĭ de importanta cestiune a limbei, ce agită în momentele de faţă spiritele din Austria. In numĕrulŭ penultimŭ amŭ arătatŭ care este scopulŭ propunerii Scharschmid privitóre la întroducerea legală a limbei germane ca limbă a statului şi la regularea cestiunei limbelorŭ în Austria.

In 12 Martie s'a datŭ, cum scimŭ, prima cetire proectului baronului Scharschmid. Cu ocasiunea acésta s'a observatŭ unŭ lucru neobicînuitŭ în camera din Viena. Membrii maiorităţii din diferitele grupurĭ n'au votatŭ ca de altădată în solidaritate, ci s'au divisatŭ şi o parte au votatŭ cu minoritatea germană, pentru trimiterea proectului la o comisiune, ér altă parte au votatŭ contra, cerêndŭ sĕ se respingă proectulŭ în totalŭ. Cei ce s'au pronunţatŭ contra proectului suntŭ Cehii, Italienii din Tirolulŭ de sudŭ şi câţiva Slovenĭ şi Dalmatinĭ, cu totulŭ 68 de voturĭ faţă cu 208 voturĭ ale Nemţilorŭ din oposiţiă, ale Polonilorŭ, ale conservativilorŭ şi ale celorlalţĭ autonomiştĭ, carĭ au votatŭ cu toţii pentru trimiterea la comisiune.

„Aliaţii noştrii ne-au părăsitŭ“ — esclamă „Narodni Listy“ — şi întorcêndu-se spre Polonĭ ḍice, că votarea lorŭ asupra propunerii Scharschmid a fostŭ cea mai durerósă desamăgire ce a avut'o poporulŭ cehicŭ de când face politică activă în Viena. Şi tu Brute? — strigă „Narodni Listy.“ „Nicĭ măcar voi fraţĭ Polonĭ nu mai sêmţiţĭ cu noi? Şi voi sunteţĭ în stare a ne părăsi în momentulŭ, când tocmai vĕ vorbesce istoria prin fapte grozavŭ de clare, că ce sórte ne ameninţă pe noi toţĭ din partea germanisaţiunei?“

„Polonii au declaratŭ prin graiulŭ vorbitorului lorŭ Czartorysky, că suntŭ gata a tracta cu Nemţii în privinţa unei reforme a propunerii memorate, unele părţĭ dintrînsa le vorŭ supune competenţei dietei, altele érăşĭ competenţei esecutivei, c'unŭ cuvêntŭ vorŭ schimba forma pălăriei, dér pălăria lui Gessler însăşĭ, limba germană a statului, n'o vorŭ respinge, ca noi, în principiu şi a limine. Prin acéstă procedere Polonii nu numai că au ruptŭ solidaritatea dreptei, ci au făcutŭ Germanilorŭ şi speranţe pentru viitorŭ. Ba se póte ḍice, că votarea lorŭ este unŭ nuorŭ greu din care ameninţă a se revĕrsa furtuna limbei legale germane a statului.“

Ce-i dreptŭ organele lui Rieger presentă lucrurile astfelŭ, ca şi când divisiunea voturilorŭ partidei autonomiste în şedinţa dela 12 l. c. n'ar avea nicĭ o însemnătate politică deórece nu se póte conchide dintrînsa la o deosebire principială a părerilorŭ. Póte sĕ aibă dreptate şi póte că totulŭ a fostŭ numai o înmormêntare cu alaiu a propunerii lui Scharschmid, care mai multŭ ca sigurŭ nu va eşi întrégă şi teaféră din sînulŭ comisiunei.

Resultatulŭ votării este a se mulţămi în prima liniă atitudinei comitelui Taaffe, care dela începutŭ a stăruitŭ cu energiă ca propunerea Scharschmid sĕ vină înaintea comisiunei, declarêndŭ totodată, că guvernulŭ va lua parte la lucrările acestei comisiunĭ şi că se va nisui a contribui sĕ se clarifice părerile diferite şi décă este cu putinţă sĕ se ajungă la o înţelegere. Comitele Taaffe a mai ḍisŭ, că guvernulŭ va apĕra în acéstă importantă afacere „interesele statului“, dér a adausŭ îndată, că „*problema acestui guvernŭ este de a căuta forma, spre a nu se contraria dorinţelorŭ şi simţemintelorŭ îndreptăţite ale naţiunilorŭ.*“

Mulţĭ conchidŭ de acolo, că comitele Taaffe a accentuatŭ „interesele statului,“ că şi guvernulŭ s'ar fi convinsŭ despre necesitatea de-a se asigura limbei germane celŭ puţinŭ têrêmulŭ ce-lŭ ocupă ea astăḍĭ în partea de dincolo a monarchiei.

Este sciutŭ, că celorŭ dintâi îngrijirĭ, că limba germână în Austria ar fi în periculŭ de-a se strivi de cătră idiomele naţionale, li s'a datŭ espresiune de cătră cercurile militare. Ministrulŭ imperialŭ de rĕsboiŭ a făcutŭ în privinţa acésta în timpulŭ din urmă înoite declarărĭ. Elŭ ḍise între altele în delegaţiune, că referinţele astăḍĭ încă satisfăcĕtóre ale cunoscinţei limbei germane *la suboficerii din armată*, s'ar putea totuşĭ altera în câtva prin nisuinţele, ce se manifestă în mai multe provincii d'a se organisa şcólele după principii naţionale. Se vede, că curentulŭ, ce domnesce în armată silesce şi pe comitele Taaffe a lua o posiţiune între propunerea lui Scharschmid, şi între pretensiunile federaliştilorŭ. Foile vieuese variéză acum cu óre care plăcere idea esprimată de comitele Wurmbrand despre o „partidă a statului“ faţă cu „partida ţĕrilorŭ“ esprimândŭ speranţa, că în sfĕrşitŭ va învinge cea din urmă asupra celei dintâiŭ. Sĕ înţelege, că „partida statului“ şi pentru „limba statului,“ pe când „partida ţĕrilorŭ“ susţine, că ceea ce voesce Scharschmid cu soţii sĕi nu este alta decâtŭ „*inarticularea germanisaţiunei.*“

Noi cei de dincóce de Laita avemŭ deja esperienţe destule, spre a puté judeca până unde se póte estinde presiunea limbei statului odată înarticulată. Se 'nţelege că în Austria nicĭ odată nu s'ar puté petrece lucrurĭ ca acele ce se petrecŭ la noi. Cu tóte aceste nu trebue sĕ ne mirămŭ când vedemŭ, că naţionalităţile din Austria nu sĕ înbulzescŭ nicĭdecum de a înarticula limba statului.

Este întrebare acuma, ce sórte va avé proectulŭ lui Scharchmid în comisiune? Polonii se pregătescŭ a-ĭ face oposiţiune, Slovenii nu-sŭ mulţămiţĭ cu tóte disposiţiunile lui. Comitele Taaffe asemenea cu multe nu va fi mulţămitŭ şi aşa proectulŭ are puţine şanse de reeşire. Cehii din parte-le îşĭ vorŭ da tótă silinţa de a face sĕ cadă acestŭ proectŭ şi în sînulŭ comisiunei. Probabilŭ că vorŭ isbuti, după ce însuşĭ organulŭ nemţescŭ oficiosŭ din Pesta admite ca sigurŭ, că ei vorŭ ajunge érăşĭ a juca rolulŭ conducĕtorŭ, ca şi până acuma, în Reichsrath.

Reforma administrativă.

In şedinţa dela 11 Martie a camerei deputaţilorŭ continuându-se desbaterile asupra proiectului de lege municipală, luà celŭ dintêiu cuvêntulŭ:

Alexandru *Almassy*, care nu póte găsi motivulŭ ce a îndemnatŭ pe guvernŭ sĕ vină cu acestŭ proiectŭ. Scopulŭ nu póte fi decâtŭ estinderea puterii guvernului. Prin acéstă lege se aşéḍă în comitate regimulŭ corteşirii. Unde e administraţiunea cea mai rea? Acolo unde funcţionarii facŭ serviţii de corteşĭ. Trebue lăsate comitatele sĕ esiste mai departe. Respinge proiectulŭ şi primesce propunerea lui Bartha.

Zoltan *Török* declară că din discursurile lui Grünwald şi ale celorlalţĭ aderenţĭ ai sistemului de numire a funcţionarilorŭ n'a pututŭ scóte nicĭ unŭ argumentŭ pentru acestŭ sistemŭ. S'a adusŭ în desbatere patriotismulŭ. Dér e numirea o garanţiă? Nu se póte da cineva de bunŭ patriotŭ şi după numire sĕ se demasce ca contrarŭ? Alegerea pe scurtŭ timpŭ e mai sigură. Primesce proiectulŭ ca basă a desbaterii speciale.

Adolf *Zay* ḍice, că raporturile administrative de aḍĭ nu se mai potŭ ţiné. Nicĭ comitatulŭ n'are o autonomiă seriósă, nicĭ statulŭ o administraţiune de ispravă. Adunărĭ comitatense de 500—600 capete ca *corpurĭ deliberative* suntŭ simplu imposibile. Representanţii comitatului de aḍĭ sciu, că şi în cele mai nevinovate afacerĭ locale au numai *votŭ consultativŭ* şi că în tóte dă mĕsura voinţa ministrului, îndată ce fişpanulŭ are plăcerea d'a se amesteca. Alegerea funcţionarilorŭ a devenitŭ ilusoriă. Fişpanulŭ şi aḍĭ *numesce*, sub masca dreptului de candidare, pe funcţionarĭ. Corpulŭ funcţionarilorŭ nu e stabilisatŭ, din 6 în 6 anĭ e predatŭ dreptulŭ fişpanului de candidare şi intr'aceea nu suntŭ ocrotiţĭ de nicĭ o pragmatică de serviţiu.

In o asemenea stare precară, funcţionarii nu simtŭ nicĭ o dréptă bucuriă de chemarea lorĭ şi trebue sĕ se desvólte servilismulŭ. Interesele de avere şi de administrare suntŭ sacrificate fără ocrotire funcţionarismului, risipei, necapacităţii şi volniciei acestuia, deórece nicĭ unŭ tribunalŭ administrativŭ nu îngrijesce de remediare. Comitatulŭ astfelŭ negligeatŭ şi regulatŭ stă directŭ sub ministerŭ, care în mai multe de 60 municipii de sine se 'nţelege, că nu cunósce nicĭ ţĕră nicĭ ómenĭ nicĭ trebuinţele poporaţiunii, nicĭ interesele administraţiunii, şi de aceea are numai singurulŭ principiu: a face pe cei guvernaţĭ sĕ simtă, că esistă unŭ guvernŭ.

Dela proiectulŭ de faţă nu se speră nicĭ o îmbunătăţire. Postulatului d'a se întroduce administraţiunea de statŭ proiectulŭ îi fuge din cale, pentru ca s'o predea puterei discreţionare a guvernului. Numirea funcţionarilorŭ nu vrea s'o înaugureze în modŭ onorabilŭ, dér o întroducere ca contrabandă cu privire la posturile importante. De vr'o pragmatică de serviciu şi de tribunalŭ administrativŭ nu pomenesce proiectulŭ, din contră eschide orice remediare. Proiectulŭ se caracteriséză nu ca o organisare şi lucrare a *statului*, ci ca o stabilire aprópe negenată a *puterii guvernului*, ca o esploatare a întregului aparatŭ administrativŭ spre scopurile personale de partidă şi corteşire ale ministrului! Ministrulŭ însĕ doresce sĕ i se priméscă proiectulŭ şi desbaterea decĭ numai *unŭ* scopŭ şi *unŭ* folosŭ póte avé: a arăta căile, pe care trebue sĕ apuce *mai târḍiu* o desvoltare a administraţiunii statului.

Inainte de tóte e vorba d'a lăţi convingerea, că o desvoltare, capabilă d'a face ispravă, a intereselorŭ şi datorielorŭ administraţiunii statului se unesce fórte bine cu o trainică administraţiune de sine. Dér acésta numai acolo e cu putinţă, unde esistă în adevĕrŭ încredere şi simpatiă între statŭ şi între cetăţenii sĕi. Statulŭ nu trebue sĕ caute în administrarea sa mijlóce de putere faţă cu cetăţenii sĕi, cetăţenii nu trebue sĕ caute în autonomia lorŭ meterezurĭ în contra statului. Acéstă armoniă a puterilorŭ în viaţa statului e turburată în Ungaria prin reminiscenţele din timpulŭ neconstituţionalŭ, şi se turbură încă prin neîncrederea nemotivată contra Nemaghiarilorŭ. Oratorulŭ e convinsŭ, că între Nemaghiarĭ e destulŭ de tare consciinţa de statŭ, d'a paralisa poftele centrifugale, de vorŭ fi, ale unorŭ singuraticĭ. (Aprobărĭ.) Ce privesce specialŭ pe deputaţii sasĭ, apostrofaţĭ de deputatulŭ Hegedüs, ei stau tocmai pe basa accentuată a armoniei puterilorŭ în statŭ şi suntŭ gata a conlucra la o formaţiune organică a statului spre mulţămirea intereselorŭ culturale legitime ale *tuturorŭ* fiilorŭ sĕi. (Aprobărĭ.)

O adevĕrată reformă a administraţiunei e posibilă însĕ numai atuncĭ, décă se va restabili raportulŭ corectŭ între statŭ şi cetăţenii sĕi, pace şi încredere între fii patriei.

Oratorulŭ vrea ca basa administraţiunii sĕ fiă comitatulŭ, împărţitŭ în mai multe cercurĭ de oficiu, avêndŭ fiecare în frunte unŭ şefŭ, numitŭ de guvernŭ la propunerea comitatului, cu o comisiune controlătóre şi deliberatóre. Representanţa comitatului sĕ constea din 25—60 capete. Preşedinte alŭ representanţei şi comisiunei comitatense, care sĕ fiă conducĕtorŭ responsabilŭ, sĕ se numéscă şefulŭ comitatului, pe viéţă, de cătră regele, décă se póte din comitatŭ. Sĕ se înfiinţeze tribunale administrative independente. Proiectulŭ de lege îlŭ respinge. (Aprobărĭ în stânga)

Petru *Busbach* ḍice, că disposiţiunile cuprinse în proiectŭ au valóre pentru toţĭ şi numai atuncĭ se aplică contra naţionalităţilorŭ, când ele nu se vorŭ ţiné de acéstă lege. (Aprobărĭ în drépta) D. deputatŭ a ḍisŭ, că némulŭ maghiarŭ e multŭ mai tare decâtŭ sĕ aibă nevoiă de nouĕ mijlóce de putere. Asta şi eu o credŭ. Dér asta mi-aduce aminte de fabula „Vulpea şi Corbulŭ“. D. deputatŭ póte fi liniştitŭ, că nu vomŭ lăsa aşa uşorŭ sĕ ne scape caşulŭ. (Ilaritate în stânga estremă.) D. deputatŭ se provócă la aceea, că câţiva Sasĭ au intratŭ în

oposițiunea moderată. Mĕ temŭ, că oposiția moderată a băgatŭ pe porțile ei acelŭ calŭ de lemnŭ, care a adusŭ căderea Troiei. (Ilaritate în drépta.)

Ce privesce proiectulŭ, l'a combătutŭ partida independentă, că proiectulŭ conține pré multŭ ér oposițiunea moderată, că proiectulŭ conține prea multŭ; pe de altă parte amêndouĕ oposițiunile au aclamatŭ discursulŭ lui Apponyi. Asta ne-a surprinsŭ. (Ilaritate în drépta.) Din punctulŭ de vedere alŭ țĕrii, ocuparea oficielorŭ municipalĭ prin numire e necesară, după cum au doveditŭ Truța și Zay. Crede cineva că după astfelŭ de discursurĭ se liniștescŭ naționalitățile? că acelŭ focŭ ce arde acum sub cenușe nu se ațîță? Oratorulŭ aprobă puterea ce i se dă fișpanului. Adĭ s'au schimbatŭ lucrurile, nu ne trebue nicĭ parlamente în provincia. Trebue sĕ concentrămŭ puterea politică mai alesŭ cu privire la numerósele rase și naționalitățĭ ce numĕră Ungaria. Orașele au chemare a desvolta industria și a lăți maghiarismulŭ. Descentralisarea în Ungaria nu mai are nicĭ unŭ sensŭ. Trebue sĕ dămŭ guvernului tóte mijlócele, ca sĕ unifice statulŭ, de aceea primescŭ proiectulŭ.

Leopold *Német* critică proiectŭ, mai alesŭ disposițiunile privitóre la fișpanŭ, și-lŭ respinge.

In ședința dela 12 Martie, luândŭ cuvêntulŭ:

Edmund *Steinacker* dice, că pentru administrarea orașelorŭ trebue o lege deosebită. Asta o dovedescŭ petițiunile orĭ și conferința orașelorŭ ținută de curêndŭ. Declarațiunile bine voitóre ale ministrului președinte față cu aceste pretensiunĭ suntŭ de natură așa de platonică, ca și acelea ce le-a datŭ de curêndŭ deputațilorŭ sêrbĭ și românĭ din partida guvernamentală. Fructe reale nu produce acéstă bunăvoință. Ministru președinte a doveditŭ prin proiectele sale, că n'are nicĭ o pricepere pentru condițiunile de viéță ale elementului burgesŭ.

Administrațiunea trebue întocmită, după cum cere totalitatea națiunei politice a Ungariei fără deosebire de naționalitate. Căcĭ Nemaghiarii, carĭ contra concepțiunei lui Busbach, că suntŭ streinĭ, protestéză cu hotărîre, vorŭ înțelege și vorŭ nisui la egala îndreptățire ca o liberă dovedire a individualității lorŭ naționale, limba statului o vorŭ primi bucurosŭ ca mijlocŭ alŭ strânsei legăturĭ a tuturorŭ cetățenilorŭ statului, dér nicĭ odată ca scopŭ alŭ statului, de aceea cerŭ o administrațiune modernă, tare, dér liberală. Puterea personală asiatică a viitorului fișpanŭ ca agentŭ politicŭ alŭ guvernului nimicesce siguranța dreptului cetățenilorŭ. Elŭ respinge proiectulŭ, care duce la negarea dreptății. (Aprobărĭ în stânga.)

(Va urma.)

SCIRILE DILEI.

Joi în 6 Martie va fi a doua conferință literară în sala gimnasiului românŭ de aci. Ântéia conferință a ținut'o părintele *Vasile Voina*, vorbindŭ despre femeiă: ca soță, ca mamă și ca gāzdóiă. Conferința a fostŭ de unŭ deosebitŭ interesŭ, fórte instructivă. Dómnele, care au asistatŭ la conferință, s'au pututŭ convinge, că o bună soță, o adevĕrată mamă și o harnică găzdóiă e unŭ mărgăritarŭ de femeiă. Nu putemŭ decâtŭ sĕ felicitămŭ pe părintele Voina pentru succesulŭ conferinței sale.

—x—

Notarulŭ și primarulŭ din Dobra, comitatulŭ Hunedórei, au fostŭ suspendațĭ din postulŭ lorŭ de cătră vice-șpanulŭ comitatului, sub pretecstŭ de nesincera administrare a averei scolare și bisericescĭ, ce se urcă la 14,000 fl. Acéstă sumă fu vĕrsată la sedria orfanală din Deva și din procentele ei se vorŭ ajutora scolile române. — Ce comediă o mai fi și asta! Sciu noștri ceva despre acéstă nouă pacoste?

—x—

Cetimŭ în „Pester Lloyd“: „In ultimulŭ sĕu discursŭ, *Apponyi*, spre a ilustra ingerințele fișpanilorŭ, se provocă la unŭ comitatŭ, în care, pentru ca sĕ câștige numai alegĕtorii valahĭ în contra oposițiunii, s'au lăsatŭ douĕ cercurĭ candidațilorŭ naționaliștĭ, făcêndŭ pe candidații guvernamentalĭ sĕ se retragă. Oposiția a strigatŭ, că acelŭ comitatŭ e *Aradulŭ*. Unŭ corespondentŭ alŭ lui „Nemzet“ constată acum, că nu póte fi vorba de comitatulŭ Aradŭ, nicĭ de fișpanulŭ Tabajdi. In numitulŭ comitatŭ s'au alesŭ doi deputațĭ de naționalitate română; cerculŭ Iosășelŭ însă a fostŭ mai nainte deja representatŭ printr'unŭ Românŭ și în cerculŭ Radna nu s'a retrasŭ unŭ aderentŭ alŭ guvernului, ci alŭ oposițiunei moderate. Vedĭ bine că nu acesta, ci unŭ aderentŭ alŭ partidei liberale de naționalitate română, *Iónŭ Beleșŭ*; totuși zace în interesulŭ statului maghiarŭ, ca în comitatulŭ Aradului unde, între cei 280,000 locuitorĭ suntŭ 190,000 Românĭ, sĕ fiă luate în considerare și interesele naționalităților și că în amintitele douĕ cercurĭ, locuite aprópe esclusivŭ de Românĭ, sĕ se alégă Românĭ onorabilĭ și credincioșĭ ideii de statŭ maghiarŭ“. — Mai frumosŭ epitafŭ nicĭ că i se póte face deputatului Beleșŭ și tovarășului sĕu. Românii din cele douĕ cercurĭ potŭ sĕ scie acum, cine are sĕ le pună pintenĭ la cisme.

—x—

La scóla din Dubovĕțŭ, comitatulŭ Timișŭ, solgăbirĕulŭ Ujváry a cofiscatŭ mai multe cărțĭ oprite și a pornitŭ cercetare disciplinară în contra învĕțătorilorŭ. — Altă comediă!

—x—

»Kulturegyletulŭ“ în ședința sa din urmă a hotărîtŭ, ca sĕ înființeze biblioteci poporale în satele mai marĭ din Transilvania. Spre acestŭ scopŭ va ruga pe toțĭ autorii, sĕ trimită mai multe esemplare din opurile lorŭ la comitetulŭ administrativŭ alŭ „Kulturegyletului!“ „Egyetértés“ cu bucuriă constată, că „Kulturegyletulŭ“ șĭ-a începutŭ deja activitatea prin înființarea a douĕ institute de băețĭ în Brașovŭ și prin înființarea a trei școlĭ poporale cu limba de propunere maghiară în părțile Sĕlagiului. Averea activă a „Kulturegyletului,“ după raportulŭ casarului, se urcă la 122,183 fl. 73 cr. — De una bine facŭ „patrioții,“ că'șĭ încércă nenorocitulŭ norocŭ mai de timpuriu. Nu strică sĕ incerce și ei cum se bate apa în piuă.

—x—

Ministerulŭ comunŭ de rĕsboiu printr'o *ordinațiune* provócă pe comandanții de trupe și superiorĭ, ca sĕ veghieze sĕ nu se mai traducă termenii tactici și tehnicĭ din regulamente în diferitele limbĭ naționale, fiindŭ acésta în desavantagiulŭ serviciului, a căruĭ limbă trebue bine cunoscută.

—x—

Duminecă séra a datŭ d-șóra *Henriette Vautier*, proprietara și directórea institutului de fete de aicĭ cu acestŭ nume, o frumósă sĕratŭ cu dansŭ la care, afară de elevele institutului și de profesorii lorŭ, au luatŭ parte mai multe persóne distinse din societatea de aicĭ. Elevele române, carĭ suntŭ cu totulŭ vreo 24, erau cea mai mare parte îmbrăcate în drăgălașe costume naționale, ce le ședeau fórte bine. Petrecerea a fostŭ animată și a duratŭ până târdiu.

—x—

Iuliu *Dimsicĭ*, funcționarŭ la posta din *Szent-Endre*, a fostŭ condamnatŭ la 7 anĭ închisóre pentru defraudare și falsificare de documente.

Oficialulŭ de poște Martinŭ *Bartus* a fostŭ condamnatŭ de judecătoria penală din *Pesta* la 2 anĭ închisóre pentru defraudare.

—x—

Oficiosulŭ „Kolozsvári Közlöny“ în numĕrulŭ sĕu dela 16 Martie scrie următórele: „Părechea regală română va merge câtŭ mai curêndŭ la Gacina, unde va rĕmâné mai multe sĕptĕmânĭ. De acolo va merge în Novo-Ciercascŭ între Cazacĭ și în urmă în Livadia, unde va petrece tótă véra.“ — Biéta fóiă bugetară, se vede că viséză nóptea numai Muscalĭ. Confundă părechea regală română cu cea imperială ruséscă.

—x—

Sub titlulŭ »O înmormêntare maghiară cu cântare germană“ scrie „Ellenzék“ dela 12 Martie n. următórele: „Din *Alba-Iulia* ni se raportéză următórea casŭ »scandalosŭ:“ La 9 Martie, judecătorulŭ dela tribunalŭ Iohann *Ninger* a fostŭ petrecutŭ la locașulŭ eternŭ. Acésta ocasiune a folosit'o dirigintele corului capitulului Fogarassy spre »necalificabila tĕmpeniă“ d'a aduna mână în mână cu profesorulŭ gimnasialŭ Jako Avad pe membrii „Liedertafel“-ului sĕsescŭ din Alba-Iulia, ca sĕ cânte la mormêntulŭ unui judecătorŭ „maghiarŭ“ unŭ corŭ de doliu germanŭ.“ „Ellenzék atrage apoi atențiunea episcopului Lönhart asupra acestui „scandalŭ.“ Ninger e Germanŭ și cu tóte astea pocitura de „Ellenzék“ ar fi vrutŭ sĕ i se cânte unguresce. Are dreptate fóia bazaconiilorŭ, fiindŭ că după ei Dumnedeu e Maghiarŭ și nu scie decâtŭ unguresce.

—x—

Ana Moldovanŭ, soția unui comerciantŭ din *Almagiu*, a fostŭ omorîtă și jăfuită la 5 Martie. Făptuitorii nu s'au descoperitŭ nicĭ până acum.

—x—

Fiindŭ orașulŭ Muresŭ-Oșorhei în criză de banĭ, adunarea municipală a hotărîtŭ, ca darea sĕ se măréscă cu 15%. Locuitorii însĕ au protestatŭ în contra acestei hotărîrĭ și într'o di de târgŭ au voitŭ sĕ țină o adunare mare în piață, dér primarulŭ cu putere militară a împrăștiatŭ pe bieții locuitorĭ. Vai de punga contribuabililorŭ.

—x—

Tribunalulŭ din *Varașdinŭ*, în Croația, a condamnatŭ în 4 Martie la mórte prin spênduratóre pe ucigașii Juro Pravica și Petru Miculicĭ, și la 500 fl. despăgubire familiei ucisului Juraj Cahun.

De sub cetatea lui Mariotŭ, 12 Martie.

(Balulŭ casinei române din Beiușiu. Armoniă și Disarmoniă. Regina balului. Balulŭ notarilorŭ din cerculŭ Beiușului și revolverele... Balulŭ mascatŭ. Unŭ toastŭ.)

Onor. d-le Redactorŭ! Cu dreptŭ vi s'a părutŭ curiósă notița despre balulŭ Casinei române din Beiușiu, adusă de »Egyetértés«! Apoi notița d-vóstră bine nimerită, din care se vede intensiva atențiune cu care urmărițĭ tóte mișcările sociale ale Românilorŭ, îmĭ dă impulsŭ — deși în vreme de postŭ — ca unulŭ, care am fostŭ fericitŭ a face parte din acelŭ balŭ, sĕ lămurescŭ nițelŭ unele de ale balului, ventilate, — precum a putulŭ observa orĭ cine cu vĕdite intențiunĭ — și prin „Egyetértés.«

Nu v'amŭ raportatŭ nimicŭ despre acelŭ balŭ, d-le Redactorŭ, căcĭ din capulŭ locului dechiarŭ cumcă: balulŭ casinei române din Beiușiu a reușitŭ atâtŭ de splendidŭ încâtŭ toțĭ cățĭ amŭ luatŭ parte la acelŭ frumosŭ balŭ, parte ca inițiatorĭ, parte ca arangiatorĭ, apoi ca participanțĭ, vĕdêndŭ neașteptatulŭ resultatŭ ne-amŭ îndе-

---

FOILETONŬ.

Reforma gimnasiului.

II.

(Fine.)

Deși sciințele reale șĭ-au câștigatŭ din ce în ce unŭ terenŭ totŭ mai estinsŭ pe câmpulŭ instrucțiunei, totușĭ limbile clasice încă nu șĭ-au perdutŭ din valórea lorŭ. Filologii, carĭ le atribue o influință mare asupra culturei formale a individului, ceea ce nu e de contestatŭ, au ajunsŭ așa de departe, încâtŭ și adĭ cele mai multe óre din planulŭ de învĕțĕmêntŭ alŭ multorŭ gimnasii suntŭ ocupate cu limbile clasice. De altă parte avêntulŭ celŭ mare alŭ sciințelorŭ reale le au datŭ naturaliștilorŭ bune arme în mânĭ, cu carĭ n'au încetatŭ a combate pe filologĭ cerêndŭ pentru sciințele reale spațiulŭ, ce le compete în planulŭ de învĕțĕmêntŭ alŭ scólelorŭ medii. Astfelŭ s'a născutŭ o controversă între filologĭ și naturaliștĭ, séu mai bine disŭ o dispută între *umanismŭ și realismŭ*, care și adĭ durézĕ.

Trăimŭ într'unŭ timpŭ, care se depărtéză totŭ mai tare de idealismŭ: utilitarismulŭ seculului nostru vrea sĕ-i imprime și scólei caracterulŭ sĕu. »Cunoscințe, carĭ nu se potŭ întrebuința n'au nicĭ o valóre, ba au o valóre negativă, ele suntŭ propria *materia peccans*, care produce bóle spirituale etc.“ dice între altele Dr. *Paulsen**) unulŭ din partida realiștilorŭ.

In dilele nóstre lupta se continuă cu înverșunare în diferitele țĕrĭ civilisate.

In Germania *D. Boys-Reymond* (prof. la Univers. din Berlin,) *Esmarch* (la Univ. din Kiel,) *Paulsen* etc. se plângŭ, că limbile clasice, în locŭ sĕ cultive, tĕmpescŭ spiritulŭ. Ĕtă ce dice *Esmarch***): „Convingerea, că spiritulŭ tinerilorŭ nostri sĕ tĕmpesce silițĭ fiindŭ a se ocupa cu obiecte, carĭ n'au nicĭ o valóre constantă și nicĭ unŭ interesŭ pentru ei, câștigă, e evidentŭ totŭ mai multŭ terenŭ între ómenii cultĭ.“ Esmarch susține mai departe că cei mai mulțĭ gimnasiștĭ n'au pregătirea suficientă pentru studiulŭ medicinei; elŭ cere o cultură generală: cunóscerea limbilorŭ moderne, francesă și englesă, cunóscerea perfectă a limbei materne, cunoscințe naturale și geografice, și în fine capacitatea de a-șĭ esprime séu scrie cugetările lorŭ într'o formă mulțămitóre. „Mie mi se pare — dice elŭ între altele — că spiritulŭ tinerilorŭ s'a tĕmpitŭ și a perdutŭ vioiciunea prin ocuparea neîntreruptă cu subtilitățĭ grammaticale și memorisarea mulțimei de regulĭ cu nenumĕratele lorŭ escepțiunĭ, pe când capabilitatea, atâtŭ de naturală a elevilorŭ, de a *observa*, dispare cu totulŭ prin grămădirea cu obiecte, carĭ nu-i interesézĕ.« Ĕtă aci unŭ esemplu despre argumentele realiștilorŭ.

In Francia s'a ivitŭ tendința de a scóte limbile clasice cu totulŭ din scólele medii, séu a le privi numai ca studii facultative pentru cei ce vreau sĕ se ocupe cu filologiă, filosofiă și alte sciințe, carĭ stau în legătură cu acestea. Chiar unulŭ dintre filologii francesĭ, *Raoul Frary*, șĭ a ridicatŭ glasulŭ contra limbilorŭ mórte. Elŭ combate argumentulŭ principalŭ alŭ humaniștilorŭ, »că limba latină e cea mai bună gimnastică a spiritului,“ că limbile clasice suntŭ cele mai bune mijlóce de cultura formală*) susținêndŭ, că tĕmpescŭ în locŭ sĕ cultive spiritulŭ: „Capete escelente resistă ce-i dreptŭ acestui ne-

---

*) Dr. Paulsen e profesorŭ la universitatea din Berlin; dênsulŭ a publicatŭ în anulŭ trecutŭ o istoriă a gimnasiului intitulată: »*Geschichte des gelehrten Unterrichts auf den deutschen Schulen und Universitäten bis zur gegenwart, mit besonderer Rücksicht auf den classischen Unterricht.*“

**) Paedagogium, Dr. Dittes, Febr. 1886. In acestŭ opŭ Paulsen trece peste chemarea unui istoricŭ de a descrie obiectivŭ desvoltarea gimnasiului (în casulŭ de față) și profețesce basându se pe cursulŭ, ce l'au luatŭ lucrurile în cei 3 seculĭ din urmă, triumfulŭ realismului.

*) Din argumentele filologilorŭ sulevez pe acesta în mai multe rêndurĭ, căcĭ elŭ este centrulŭ, împrejurulŭ căruia se adună tóte celelalte.

părtatŭ cu îndestulită inimă, ca unii, carĭ amŭ sĕvîrşitŭ şi petrecutŭ unŭ bunŭ lucru şi nu ne-a rĕmasŭ alta decâtŭ sĕ ne bucurămŭ de recompensa ostenelelorŭ nóstre.

Apoi nu e natura Românului a face mare gură! Se aflá însĕ nisce bucinĭ pre la noi, carĭ vorŭ a bucina cu tótă forţa astfelŭ de cântece şi jocurĭ de carĭ nu cântă şi jócă decâtŭ corespondenţĭ de-ai lui »Egyetértés« „Budapesti Hirlap“, „Szabadság« »Nagyvárad“ şi a altorŭ cucuveicĭ unguresci!

„*Armonia*« între Românĭ şi Ungurĭ cu ocasiunea balului casinei române??! Ce bidiganiă? Chiar casina română şi balurile ei suntŭ causa unei *disarmonii* din cele mai straşnice, a cărei ghiare spurcate sgâriase pre mai mulţĭ încă pe timpulŭ adormitului în Domnulŭ episcopŭ Olteanu, in timpulŭ din urmă éră totŭ din acea causă s'a pornitŭ din partea dragilorŭ noştrii compatrioţĭ una dintre cele mai ruşinóse campanii asupra onorabilului corpŭ profesoralŭ şi asupra unui institutŭ purŭ culturalŭ! Poftéscă sĕ cetéscă orĭ cine invectivele neruşinóse, incuisiţiunile şi alte năsdrăvănii unguresci aruncate în decursŭ de doi anĭ în „Szabadság“ şi din iniţiativa lui, asupra acelei distinse corporaţiunĭ didactice, totŭ din causa fundării, adecă separării, şi susţinerei casinei române!! Dér de acestea puţinŭ îi dóre capulŭ pre ómenii nostri!!

Sĕ nu mergemŭ însĕ mai departe! Intrebŭ numai, cum a pututŭ fi armoniă între aceia, carĭ nicĭ nu au convenitŭ în acea séră? Ungurĭ la acelŭ balŭ afară de unŭ subjude (!!), doi practicanţĭ de pădurăritŭ şi încă doi Israeliţĭ, nu a fostŭ nicĭ unulŭ de faţă! De dame (sĕ înţelege unguróice) nicì pomană!

Atâta am doritŭ a constata în interesulŭ adevĕrului! Că apoi noi Românii şi Românele câţĭ amŭ fostŭ, nu v'aşĭ pute spune esactŭ d-le Redactorŭ, constatŭ însĕ şi acea: că noi amŭ fostŭ într'unŭ numĕrŭ frumosŭ şi mare ca nicĭodată! Acţia nasce reacţiă.... Potŭ spune cu mare ticnă sufletéscă, că în câţĭ mai bate o ţirişóră de inimă românéscă toţĭ amŭ fostŭ de faţă, afară de unii patentaţĭ, egoiştĭ şi mămăligarĭ, carĭ se temŭ şi de umbră... căcĭ sci d-le Redactorŭ, a *lua adĭ parte la unŭ balŭ, o convenire românéscă, însémnă a comite unŭ atentatŭ în contra măreţei idei de statŭ unguresců!!!*

Publicŭ numerosŭ, voiosŭ şi simpaticŭ, cum numai potŭ fi Românaşii şi Româncuţele nóstre tóte, tóte! Din Beiuşiu cu escepţiunea celorŭ amintiţĭ şi a dinei Beiuşului, care din estraordinară causă a trebuitŭ sĕ lipséscă inteligenţĭ, comercianţĭ şi fruntea industriaşilorŭ; din provinciă: dela Fineşiu, Oradea, Sâmbăciagu, Vaşcău, Vălanĭ, Suplacŭ, Topa şi alte comune învecinate. „Romana“ s'a jucatŭ de preste 35 părechĭ, dér numai din causa micimei salei urbane! Onorabilele familii din provinciă merită tótă lauda şi stima că nu au pregetatŭ a grăbi din depărtare de 8—10 mile pentru de a ridica nimbulŭ balului românescŭ din Beiuşŭ; sperămŭ şi în viitorŭ românesculŭ lorŭ sprĳinŭ! Éră Românilorŭ beiuşenĭ le dorimŭ sĕ-şĭ păstreze şi de aci înainte sufletulŭ şi inima românéscă, ce au demonstratŭ cu deosebire la acestŭ balŭ unicŭ în felulŭ sĕu atâtŭ din punctulŭ de vedere a reuşitei moralĭ câtŭ şi materialĭ!

Pănă ce vorŭ avé concetăţenii noştri ungurĭ aşa balŭ mĕ temŭ că vorŭ face cóbe!

Numai încă o dorinţă mi-aşŭ esprima, anume: că afabila Domnişóră Florica Paladi, — fica zelosului preotŭ românŭ Antoniu Paldi din Jineşiu, — care ne-a surprinsŭ şi acuma cu frumosulŭ ei costumŭ românescŭ bănăţenescŭ sĕ aibă în viitorŭ câtŭ de multe urmaşe! Orĭ cine ce a dice d-şora Florica Paladi a fostŭ regina balului!! Apelămŭ decĭ la simţulŭ naţionalŭ alŭ damelorŭ beiuşiane dicêndŭ: „Vorbiţĭ scrieţĭ şi vĕ îmbrăcaţĭ românesce pentru D-deu!“

Sub o căciulă nu va fi fără de interesŭ a aminti şi aceea, că notarii din cerculŭ Beiuşului au arangiatŭ unŭ balŭ de coloritŭ purŭ ungurescŭ (Sic!) pre cândŭ în totŭ cerculŭ numai unŭ singurŭ singurelŭ notărăşelŭ de ungurŭ este. Nu mĕ dimitŭ a pertracta trebile notarilorŭ noştri, chiar a celorŭ din cerculŭ Beiuşului, dér îmĭ permitŭ a observa, că décă le va veni tréba la revolvere (ca nefericitului Mangra) va veni numai din causa laşităţii lorŭ, sĕ nu învinovăţéscă nicĭ chiar pre pretore, pentru că sciu prea bine, căcĭ cândŭ îi şicanéză apoi îi nimicesce împlinesce, astădĭ o patriotică vîrtute!!

A fostŭ aicĭ şi unŭ balŭ mascatŭ care şĭ-a eternisatŭ numele în analele patrioţilorŭ din Beiuşŭ prin toastulŭ unui profesorŭ românŭ, rostitŭ întru sănătatea lui Benedek (celŭ mai neîmpăcatŭ inimicŭ a tótă suflarea românéscă.) Frumóse lucrurĭ facŭ aceia, carĭ mâncă pâne românéscă! Bată-lŭ pârdalnicu nebotesatŭ! Şi multe-i suntŭ deja pe rĕvaşŭ!!

„Etiam iste ex numero patentatorum est!“

Salnicu la 7 Martie 1886.

(Incetarea executiunilorŭ. Causa călei ferate: Careii mari-Şimleu-Zeleu şi comunele românescĭ. Abdicerea de bună voiă (?) a notarului din cerculŭ Zalnocŭ-Bobota-Dumuslău).

Domnule Rĕdactorŭ! Durerea împărtăşită cu alţii mai uşorŭ o suportămŭ, fiă trupéscă fiă sufletéscă. Durerile, necasurile şi nedreptăţile, cele suferimŭ individĭ, comunităţĭ, corporaţiunĭ séu ţinuturĭ întregĭ, mai uşorŭ le suportămŭ, décă le împărtăşimŭ cu întregulŭ nostru corpŭ naţionalŭ, cândŭ supunemŭ judecăţei forului publicităţei şi a dreptăţilorŭ, ce ne competŭ. Preţuita nóstră »Gazeta« fiindŭ celŭ dintâiŭ şi mai acreditatŭ organŭ a poporului românŭ. Vĕ rogŭ sĕ daţĭ locŭ întrênsa, acestorŭ câte-va rêndurĭ, ce urméză. —

După ce prin comunele din cerculŭ pretorialŭ Taşnadŭ cu puţine excepţiunĭ s'au perondatŭ o droiă de esecutorĭ, carĭ ca şi lupii flămândĭ sĕ aruncară asupra bietului nostru popor esecvându-lŭ de trei orĭ în intervalŭ abia de 2—3 lunĭ acuma de câteva dile a întratŭ o pausă în acestă lucrare. Bieţii ómenĭ au fostŭ nevoiţĭ, ca se mântuiéscă baremŭ ceva de dinaintea acestui nou soiŭ de Mongolĭ — au fostŭ dicŭ nevoiţĭ sĕ-şĭ caute asilŭ de scăpare in pădurĭ cu văcuţa séu mânzulŭ, ce i-a rĕmasŭ dela prima şi a doua vindere cu doba. Astfelŭ cu sĕptĕmânile au şedutŭ prin pădure sub cerulŭ liberŭ in timpŭ de iérnă bietulŭ cetăţiénŭ, care de multele şi ne mai suportabile greutăţĭ publice nu se mai póte scutura în vecĭ, căcĭ nemilosulŭ esecutorŭ îi iea şi cea mai din urmă mângăiere din casă, până şi capra, care-i nutresce pruncii.

Trecŭ dară şi acésta plagă fatală preste Românaşii noştriĭ, unii remânêndŭ fără văcuţe, alţii fără o bucăţică pentru sine şi pruncii sĕi, şi unii şi alţii insĕ, neînfrânţĭ in speranţă că Dumnedeulŭ popórelorŭ va aduce odată unŭ timpŭ mai bunŭ ca acesta.—

Calea ferată proiectată dela Careii-marĭ-Simleu-Zălău, care are sĕ se pună in legătură cu Deşiulŭ, se va incepe câtŭ mai curêndŭ. Pre 28 l. trecută a fostŭ conchemată o adunare de acţionarĭ la Zĕlău, ca sĕ sĕ alegă unŭ comitetŭ de acţiune şi supraveghiare. — Pentru efectuirea călei acesteia au contribuitŭ multŭ şi comunele române, care cadŭ in vecinĕtatea călei proiectate. Aşa comuna Zalnocŭ a contribuitŭ cu 1000 fl. Bobota 2000 fl. T. Sarvadulŭ cu 2000 fl. Santăulŭ cu 3000 fl. Fiindcă comunele române representă un considerabilŭ capitalŭ la facerea călei acesteia, ar fi de doritŭ ca la aşediarea staţiunelorŭ, carĭ suntŭ de momentuositate, sĕ se ia in considerare şi interesele acestorŭ comune.

Aşa d. e. comuna Zalnocŭ are băi de apă minerală forte folositore contra reumatismului şi altorŭ bóle chronice şi fiindcă aicĭ în Selagiŭ nu suntŭ multe izvóre de apă minerală, ar fi în interesulŭ acestei comune şi'a locuitorilorŭ ei, déră şi in folosulŭ omenimei suferitóre, ca sĕ se ingrijéscă acelŭ comitetŭ, ca in apropierea comunei Zalnocŭ sĕ se facă o staţiune. Acésta ar înlesni ajungerea mai uşóră (in lipsă de alte căi practicabile) a óspeţilorŭ la băi, şi facerea de excursiunĭ şi prin acéstă împrejurare ar contribui a face mai cunoscute aceste băi, carĭ pentru marea lorŭ putere, vindecătóre suntŭ demne a fi cunoscute şi frecuentate. —

Pusuşi-au in cugetŭ puternicii dilei, sĕ nu mai sufere in administraţiune Românĭ de aceea făcŭ ce făcŭ şi adĭ dau pre unulŭ la o parte, mâne pre altulŭ sub altŭ pretextŭ, ce şi-lŭ află după placŭ. Aşa nu trecŭ multŭ de când fu suspendatŭ din oficiu unŭ notarŭ din cerculŭ acesta pretorialŭ şi acuma în dilele trecute avu şi altŭ notarŭ acésta sorte, adecă notarulŭ din cerculŭ Zalnocŭ-Bobota-Dumuslău, care are 40 anĭ de pracsă în acestŭ ramŭ.

Ce e dreptŭ notarulŭ vĕdêndu-sĕ strimtoratŭ şi şicănatŭ în totŭ modulŭ a abdisŭ de bună voiă, fiindŭ adecă pusŭ între alternativa: séu abdicĭ séu te suspendezŭ; elŭ firesce şĭ-a alesŭ partea mai puţinŭ ruşinósă. Lucru minunatŭ însĕ, că d-lŭ pretore (solgăbirĕu, subprefectŭ) nu credŭ de bine sĕ substituiéscă pe notarulŭ românŭ cu altŭ românŭ, ci impuse unui cercŭ curatŭ românŭ unŭ notarŭ substitutŭ jidanŭ de curêndŭ botezatŭ cu tóte că se afla unŭ competentŭ după acestŭ postŭ provĕdutŭ cu tóte documentele îndreptăţitóre — însĕ fiu de Românŭ.

Dar astădĭ in patria nóstră dulce suntemŭ daţĭ îndĕrĕtulŭ Jidanului, care veni de ierĭ alaltăierĭ sĕ trăiéscă de pe spinarea nóstră, şi noi, cari amŭ sângeratŭ in lupte pentru apĕrarea acestuipămêntŭ de Turcĭ şi Tătarĭ, navemŭ nicĭ dreptulŭ nicĭ mângăierea de a susţiné în posturĭ pe fii poporului nostru sciutorĭ de carte, căcĭ şi dreptulŭ şi mângăierea ni-le denégă forţa brutală.

Ausonia.

SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. alŭ »Gaz. Trans.«)

VIENA, 17 Martie — Fóia oficială publică demisiunea ministrului de comerciu *Pino* şi numirea şefului de secţiune *Pusswald* ca conducĕtorŭ alŭ resortului de comerciu.

BERLINŬ, 17 Martie — Comisiunea Reichstagului a refusatŭ d'a mai prelungi legea socialiştilorŭ. Comisiunea pentru spirtuóse a mai respinsŭ şi toţĭ ceilalţĭ paragrafi ai proiectului de lege asupra monopolului.

PETERSBURG, 17 Martie — Unŭ ucasŭ alŭ Ţarului ordonă espropriarea proprietăţii private cu scopŭ d'a se înfiinţa bisericĭ ortodocse, case parochiale, scóle şi cimiterii în Livlanda, Kurlanda şi Estlanda.

DIVERSE.

In scólă. — Episcopulŭ intrébă într'o scólă sătéscă germană p'o fetiţă: „Spune'mĭ, fetiţă este, ungerea cu sfântulŭ mirŭ necesară pentru fericire?“ — Fetiţa rĕspunde, după cum învĕţase în catehismŭ: „Nu, dér, décă póte ajunge cineva la acésta, nu trebue sĕ scape ocasiunile.“ Episcopulŭ laudă rĕspunsulŭ, trece tainele şi ajunge la căsătoriă. »Acum, micuţ'o,“ se adreséză elŭ totŭ cătră acea fetiţă, „este căsătoria necesară pentru fericire? — „Nu,“ rĕspunse fetiţa, credêndŭ, că are sĕ fiă din nou lăudată, „dér, décă ajunge cineva la acésta, nu trebue sĕ scape ocasiunea.«

***

Comóră găsită. Unŭ copilŭ, păscândŭ oile pe unŭ povernişŭ lângă unŭ părău la satulŭ Voloşcanĭ, în România, şi jucându-se în ţărână, a găsitŭ unŭ banŭ apoi scormolindŭ a mai găsitŭ 12 piese. Séra mergêndŭ acasă le-a arĕtatŭ unui dorobanţŭ rudă a sa, care i-a luatŭ patru piese. Alte patru lea datŭ unei fete pentru 50 de banĭ, una a păstrat-o elŭ ér trei le-a datŭ unui locuitorŭ dinŭ Voloşcanĭ. Sub-prefectulŭ a pusŭ mâna pe patru piese şi se speră că se vorŭ găsi tóte. Banulŭ după indicaţiunile date de d. Gr. Tocilescu în opera sa Dacia înainte de Romanĭ (pagina 858), ar fi o imitaţiune a tetradrahmelorŭ de argintŭ ale lui Filipŭ II regele Macedoniei; prin urmare o monedă fabricată pe pămêntulŭ Daciei înainte de dominaţiunea romană.

---

milosŭ regimŭ (à ce régime cruel), dice Frary, însĕ maioritatea scolarilorŭ se alege cu unŭ felŭ de têmpeniă (courbature) morală şi diformaţiunĭ nevindecabile.“ Elŭ pune pe Molière pe o tréptă cu Plautus, pe Bossuet cu Cicero, pe Racine cu Virgilŭ, pe Dante şi Schakespeare îi ridică peste toţĭ classicii. „Horaţiu îngălbinesce pusŭ alăturea cu Hugo, Lamartine, Göthe orĭ Schiller. Tragedia romană e perdută; noi avemŭ unŭ Corneille, Racine, Schakespeare, Spaniolĭ şi Germanĭ. Décă aş avea sĕ alegŭ între Juvenal şi la Bruyere, de sigurŭ că nu m'aş decide pentru Juvenal. Seneca, ce e dreptŭ, e plinŭ de spiritŭ, dér pentru aceea é superiorŭ lui Pascal?« — Frary nu merge aşa departe, ca negligêndŭ limbile vechĭ se neglige şi literatura lorŭ în favorulŭ sciinţelorŭ naturale. Elŭ vrea totuşĭ sĕ le inlocuiéscă cu limbile moderne şi literaturele lorŭ, Istoriă, Geografiă, sciinţe naturale, retorică şi filosofiă. Unŭ profesorŭ renumitŭ, fostŭ ministru, *Paul Bert*, a primitŭ planulŭ lui Frary: Licee fără limba latină, abiturienţĭ fără limba latină. — Ministrulŭ de culte *Goblet* încă s'a esprimatŭ favorabilŭ pentru acéstă părere: „E vorba de unŭ învĕţămêntŭ mediu generalŭ — a disŭ dênsulŭ la ocasiune în cameră — care ce-i dreptŭ sĕ lase posibilitatea celorŭ ce vréu şi potŭ sĕ studieze limbile vechĭ, dér celorŭ mai mulţĭ dintre tinerii nostrii sĕ le garanteze o *educaţiune* fără grécă şi latină,şi totuşĭ de *natură liberală*, o educaţiune, care sĕ fiă totdeodată modernă şi folositóre, corĕspundĕtóre pretensiunilorŭ societăţii nóstre. In Decemvre anulŭ trecutŭ s'a constituitŭ o comisiune din bărbaţĭ representanţĭ ai diferitelorŭ ministerii cu scopŭ de a studia cestiunea.

In Geneva (Elveţia) s'a ţinutŭ în Ianuariu a. c. o adunare generală de directorĭ, carĭ s'au pronunţatŭ în defavorulŭ limbilorŭ classice séu mai bine disŭ a planului actualŭ de învĕţămêntŭ, deşi în diferitele cantóne nu se învaţă aşa de multŭ latinesce şi grecesce, ca în alte părţĭ.

In fine, e cunoscutŭ, că ministrulŭ de culte unguręscŭ, Trefort, a venitŭ la idea de a supune cestiunea reformării gimnasiului unei discusiunĭ internaţionale.

Tóte acestea dovedescŭ urgenţa reformei. Victoria le pare, că înclină pe partea realismului; cu tóte acestea o delăturare radicală a limbilorŭ clasice din planulŭ de învĕţămêntŭ alŭ gimnasiului, nicĭ nu e credibilă, dér n'ar fi nicĭ cu cale, căcĭ la urma urmelorŭ classicismulŭ totŭ e fundamentulŭ culturei moderne. După modesta nóstră părere va fi vorba numai de stabilirea unui equilibru conformŭ cerinţelorŭ de adĭ între elementele combatante: Humanismŭ şi Realismŭ. Resultatulŭ e ascunsŭ în vĕlulŭ viitorului!!!

Lipsca, Martie 1886. *Corcodel.*

Editorŭ: Iacobŭ Mureşianu.
Redactorŭ responsabilŭ: Dr. Aurel Mureşianu.

Cursulŭ la bursa de Viena

din 12 Martie st. n. 1886

Rentă de aurŭ 4%	104 35	Bonurĭ croato-slavone	104.75
Rentă de hârtiă 5%	95.70	Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	100.—
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	153.25	Imprumutulŭ cu premiu ung.	121 75
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	101.50	Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului	124 50
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	127 —	Renta de hârtiă austriacă	86 15
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	115.25	Renta de arg. austr.	86.20
Bonurĭ rurale ungare	104 75	Renta de aurŭ austr.	114 60
Bonurĭ cu cl. de sortare	104 75	Losurile din 1860	140 25
Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ	104.75	Acţiunile băncei austro-ungare	879 —
Bonurĭ cu cl. de sortare	104 75	Act. băncei de creditŭ ung.	308.—
Bonurĭ rurale transilvane	104 75	Act. băncei de creditŭ austr.	309 60
		Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.92
		Napoleon-d'orĭ	999.—½
		Mărcĭ 100 împ. germ.	61.55
		Londra 10 Livres sterlinge	125.70

Bursa de Bucurescĭ.

Cota oficială dela 28 Fevruarie, st. v. 1886.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%).	94 —	95—
Renta rom. amort. (5%)	96½	97¼
» convert. (6%)	88½	89½
Împr. oraş. Buc. (20 fr.)	30—	32—
Credit fonc. rural (7%)	103½	103¼
» „ „ (5%)	86—	86½
» » urban (7%)	98½	99¼
» » » (6%)	92½	93½
» » » (5%)	83—	83½
Banca naţională a României 500 Lei	——	——
Ac. de asig. Dacia-Rom.	——	——
« » » Naţională	——	——
Aurŭ contra bilete de bancă	15 —	14¾
Bancnote austriace contra aurŭ.	2.00—	2.02

Cursulu pieţei Braşovŭ

din 16 Martie st. n. 1886.

Bancnote românescĭ	Cump.	8.65	Vênd.	8.68
Argint românesc	»	8.50	»	8.60
Napoleon-d'orĭ	»	9.97	»	10.—
Lire turcescĭ	»	11.20	»	11.30
Imperialĭ	»	10.20	»	10.30
Galbenĭ	»	5.86	»	5.90
Scrisurile fonc. »Albina«	»	100.—	»	101.—
Ruble Rusescĭ	»	124.—	»	125.½
Discontulŭ	»	7—10 % pe anŭ.		

Nr. 235, 1886.

a. f. sc. c. d.

Publicaţiune de licitaţiune.

Posesiunea nemişcătóre ce au în comunitatea Ceanulŭ-mare fondurile scolastice centralĭ din districtulŭ Năsĕudului, carea are estensiunea de 1035 jughere 538□° şi constă din arătură, cosăştină şi păşiune, dimpreună cu edificiele de locuitŭ şi economiă, ce se află pe ea, cu casa de cârciumă si cu dreptulŭ de cârciumăritŭ se dau în arĕndă pe ḑece anĭ, începêndŭ din 24 Aprile 1886 cu preţulŭ de strigare de 3000 fl. v. a. **şi anumitŭ în 20 Martie 1886 st. n.** la 11 óre înainte de amédĭ în faţa locului în Ceanu mare la cancelaria comunală de acolo.

Voitorii de a licita suntŭ datorĭ a depune vadiulŭ de 10%. Până la începerea licitaţiunei sĕ primescŭ şi oferte scripturistice închise, făcute după prescipte şi provĕḑute cu vadiulŭ prescrisŭ.

Condiţiunile specaialĭ sĕ potŭ vedé la subscrisa comisiune şi la antistia comunală din Ceanulŭ mare. Din şedinţa comisiunei administratóre de fondurile scolastice centralĭ din districtulŭ

Năsĕudŭ, 24 Februariu 1886.

Preşedintele **Ioanŭ Ciocanŭ**, Secretarulŭ: **Ioachimŭ Mureşianu.**

Mersulŭ trenurilorŭ

pe linia **Predealŭ-Budapesta** şi pe linia **Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta** a calei ferate orientale de statŭ rĕg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ de persóne	Tren accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Bucurescĭ	—	—	7.45	—
Predealŭ	—	—	12.50	—
	—	—	1.09	—
Timişŭ	—	—	1.40	—
Braşovŭ	—	—	2.27	—
	6.22	—	2.55	—
Feldióra	7.01	—	3.38	—
Apatia	7.33	—	4.17	—
Agostonfalva	8.01	—	4.47	—
Homorodŭ	8.45	—	5.42	—
Haşfaleu	10.10	—	7.37	—
Sighişóra	10.29	—	8.01	—
	10.39	—	8.21	—
Elisabetopole	11.19	—	9.05	—
Mediaşŭ	11.54	—	9 43	—
Copsa micĕ	12.12	—	10.02	—
Micăsasa	12.56	—	6.20	—
Blaşiu	1.30	—	6.59	—
Crăciunelŭ	1.45	—	7.15	—
Teiuşŭ	2.11	—	7.43	—
Aiudŭ	2.55	—	8.29	—
Vinţulŭ de susŭ	3.17	—	8.55	—
Uióra	3.24	—	9.04	—
Cucerdea	3.31	—	9.12	—
Ghirişŭ	4.09	—	10.23	—
Apahida	5.36	—	12.32	—
Cluşiu	5.56	—	12.59	—
	6.08	—	—	8.00
Nedeşdu	6.29	—	—	8.34
Ghirbĕu	6.45	—	—	8.59
Aghirişŭ	7.00	—	—	9.34
Stana	7.26	—	—	10.16
Huiedinŭ	7.48	—	—	11.04
Ciucia	8.28	—	—	12 17
Bucia	8.47	—	—	12.47
Bratca	9.06	—	—	1.21
Rév	9.26	—	—	2.05
Mező-Telegd	10 01	—	—	3.08
Fugyi-Vásárhely	10.20	—	—	3.39
Várad-Velinţe	10.30	—	—	3.55
Oradia-mare	10.37	—	—	4.06
	10.51	—	10.37	—
P. Ladány	12.37	—	12.59	—
Szolnok	2.58	—	4.45	8.22
Buda-pesta	6.00	—	10.05	10.30
Viena	6.35	—	10.50	—
	3.00	—	6.05	—

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ omnibus	Tren accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	—	—	—	—	—
Budapesta	6.47	—	3.15	6.20	8.00
Szolnok	10.37	—	7.29	9.11	11.40
P. Ladány	1.44	—	8.27	11.26	2.31
Oradea mare	5.33	—	—	1.28	—
Várad-Velencze	—	—	9.45	2.00	- -
Fugyi-Vásárhely	—	—	9.59	2 11	—
Mezö-Telegd	—	—	10.28	2.34	—
Rév	—	—	11.36	3.18	—
Bratca	—	—	12.10	3.41	—
Bucia	—	—	12.43	4.01	—
Ciucia	—	—	1.31	4.26	—
Huiedin	—	—	2.56	5.08	—
Stana	—	—	3.29	5.27	—
Aghiriş	—	—	4.00	5.50	—
Ghirbĕu	—	—	4.18	6.02	—
Nedeşdu	—	—	4.36	6.24	--
Cluşiu	—	—	5.05	6.43	--
	12.05	—	—	7.03	—
Apahida	12.31	—	—	7.26	—
Ghiriş	2.16	—	—	8.51	—
Cucerdea	3.12	—	—	9.31	—
	3.32	—	—	9.43	—
Uióra	3.41	—	—	9.51	—
Vinţulŭ de susŭ	3.50	—	—	9.58	—
Aiudŭ	4.25	—	—	10.24	—
Teiuşŭ	4.50	—	—	10.44	- -
Crăciunelŭ	5.41	—	—	11.28	- -
Blaşŭ	6.02	—	—	11.44	—
Micăsasa	6.40	—	—	12.18	—
Copşa mic	7.00	—	—	12.36	--
Mediaşŭ	—	—	—	1.22	6.01
Elisabetopole	—	—	—	1.56	6.40
Sigişóra	—	—	—	2.34	7.20
Haşfaleu	—	—	—	3.02	8.01
Homorod	—	—	—	4.41	10.05
Agostonfalva	—	—	—	5.30	11.02
Apatia	—	—	—	6.03	11.37
Feldióra	—	—	—	6.35	12.14
Braşovŭ	—	—	—	7.14	1.09
	—	—	—	—	1.50
Timişŭ	—	—	—	—	2.48
Predealŭ	—	—	—	—	3.23
	—	—	—	—	4.56
Bucurescĭ	—	—	—	—	9.40

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Teiuşŭ	11.09	—	3.56
Alba-Iulia	11.46	—	4.27
Vinţulŭ de josŭ	12.20	—	4.53
Şibotŭ	12.52	—	5.19
Orăştia	1.19	—	5.41
Simeria (Piski)	1.48	—	6.08
Deva	2 35	—	6.39
Branicĭca	3.04	—	7.04
Ilia	3.36	—	7.29
Gurasada	3.50	—	7.41
Zam	4.25	—	8.12
Soborşin	5.09	—	8.49
Bĕrzova	5.56	—	9.29
Conopŭ	6.18	—	9.49
Radna-Lipova	6.57	6.14	10.23
Paulişŭ	7.12	6.30	10.37
Gyorok	7.27	6.47	10.52
Glogovaţŭ	7.56	7.17	11.18
Aradŭ	8.10	7.32	11.32
Szolnok	2.39	12.00	4.53
	3.16	12.14	5.10
Budapesta	7.10	2.10	8.16
Viena	—	8.00	6.05

Budapesta-Aradŭ-Teiuşŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenŭ acceleratŭ	Trenŭ omnibus
Viena	11.00	7.15	—
Budapesta	8.05	1.45	8 00
Szolnok	11.02	3.44	11.40
	11.12	4.02	12.00
Aradŭ	3.37	7.53	5.25
Glogovaţŭ	4.13	—	6 19
Gyorok	4.38	—	6.46
Paulişŭ	4.51	—	7.00
Radna-Lipova	5 10	—	7.23
Conopŭ	5.38	—	7.51
Bêrzova	5.57	—	8.10
Soborşin	6.42	—	5.58
Zam	7.14	—	9.28
Gurasada	7.43	—	9.56
Ilia	8.01	—	10.17
Branicĭca	8.21	—	10.38
Deva	8.47	—	11.05
Simeria (Piski)	9.05	—	11.23
Orăştiă	10.10	—	12.24
Şibotŭ	10.43	—	12.53
Vinţulŭ de josŭ	11.04	—	1.22
Alba-Iulia	11.19	—	1.40
Teiuşŭ	12 05	—	2.24

Aradŭ-Timişóra

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenu de persóne
Aradŭ	6.00	12.55	8.25
Aradulŭ nou	6.25	1.21	8.36
Németh-Ságh	6.50	1.46	8.54
Vinga	7.19	2.18	9.13
Orczifalva	7.38	2.36	9.25
Merczifalva	7.56	2.53	9 36
Timişóra	8.42	3.40	10.06

Simeria (Piski) Petroşenĭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Simeria	6 30	11.50	2.23
Streiu	7.05	12.27	3.00
Haţegŭ	7.53	1.19	3.49
Pui	8.46	2.10	4.40
Crivadia	9.33	2.57	5.28
Baniţa	10.11	3.35	6.07
Petroşenĭ	10.43	4.04	6.39

Timişóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timişóra	6.07	12.25	5.00
Merczifalva	6.40	1.16	5.50
Orczifalva	6.51	1.34	6.07
Vinga	7.08	2.04	6.32
Németh-Ságh	7.23	2.25	6.53
Aradulŭ nou	7.40	2.54	7.24
Aradŭ	7.50	3.10	7.40

Petroşenĭ—Simeria (Piski)

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de pers.
Petroşenĭ	6.49	9.33	5 28
Baniţa	7.27	10.14	6.08
Crivadia	8.06	10 54	6.45
Pui	8.50	11.37	7.35
Haţegŭ	9.31	12.17	8 02
Streiu	10.16	12.58	8 44
Simeria	10.53	1,35	9.15

Tipografia *ALEXI* Braşovŭ.